

Міністерство освіти і науки України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Університет Ауреля Влайку (Румунія)
Центральна бібліотека Болгарської академії наук (Болгарія)
Коледж Санта-Фе (США)
Державний університет Сан-Паулу (Бразилія)
Університет Метрополітен Лондон (Великобританія)
Західноукраїнський національний університет (Тернопіль)
Державний архів Полтавської області
Центральна бібліотека Полтавської міської територіальної громади

Документно-інформаційні комунікації в умовах глобалізації: стан, проблеми і перспективи

**МАТЕРІАЛИ
VIII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

23 листопада 2023 року

Полтава

7. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII. Дата оновлення: 27.07.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення:10.11.2023).

Юлія Павлинська
Наук. керівник – к. філол. н., доцент Чередник Л. А.
м. Полтава

УПРОВАДЖЕННЯ ЄДИНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ОНЛАЙН-РЕСУРСУ В АРХІВНІЙ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

На сьогодні архіви здійснюють інформаційну діяльність з метою забезпечення суспільства ретроспективною інформацією. В умовах глобальної інформатизації та впровадження інформаційно-комунікаційних технологій архівна галузь постає перед новими викликами. Оцифрування документальної спадщини, що розпочалося на рубежі 1980-1990-х роках країнами Європейського Союзу, спочатку призначалося для розроблення мультимедійних продуктів, а згодом досить швидко набуло статусу самостійного наукомісткого процесу, орієнтованого на забезпечення удоступнення користувачів до архівних документів. Відтак цифрові копії документів опинилися у центрі нових технологічних досліджень та відповідних розробок, засвідчивши цим перехід галузі до інноваційних процесів. Ще однією з причин, яка рухає зміну парадигми архівної галузі, є загроза збереженню національних архівних фондів, що виникає унаслідок природних чи антропогенних факторів середовища.

Архівні інформаційні ресурси України є частиною світової культурної спадщини та підпадають під глобальні процеси інформатизації. Тому постає питання їх використання відповідно до трендів сучасних інформаційних технологій за рахунок упровадження передового світового досвіду та формування єдиної цифрової інфраструктури. Зарубіжні країни

нагромадили суттєвий досвід упровадження програмних продуктів стосовно інтегрованих цифрових ресурсів культурної спадщини. Назвемо деякі з них.

EUROPEANA (Європейська цифрова бібліотека) (відкриття 2008 р. у межах програми e-Contentplus) – це портал цифрових документів, багатомовних мультимедійних ресурсів європейської культурної спадщини, розроблений з ініціативи Європейської комісії [1, с. 88].

ePaveldas (Литва, існує понад 16 років) – найбільший портал доступу до цифрових копій архівних документів, рукописів, музейних предметів, аудіо-документів, мап та інших об'єктів культурної спадщини Литви [2].

ZoSIA (Польща) – безкоштовна інтегрована система пошуку архівної інформації [3, с. 253].

APEnet або Archives Portal Europe – портал, на якому розміщено близько 280 мільйонів архівних одиниць опису національних, громадських, парафіяльних, університетських, корпоративних, приватних архівів понад 30 країн, що активно поповнюється й досі [4].

LONTAD (Ліга Націй, стартував 2017р.) – проєкт надав повний цифровий доступ до архівів Ліги Націй, забезпечив цифрове та фізичне збереження та найсучасніший безкоштовний онлайн-доступ до 14,2 мільйона сторінок архівних документів Ліги Націй за 1919-1946 роки [5].

ADAMANT (Франція, старував 2021 р.) – проєкт пропонує безкоштовний доступ до цифрових архівів, сайт проєкту містить архівні дані створені або отримані під час діяльності фізичної чи юридичної особи [6, с. 135].

Дотепер економічний розвиток країни визначається рівнем доступу до сучасних знань та інформаційних технологій, тому Україна здійснює впевнені кроки у модернізації архівної галузі та її подальшій інтеграції в європейський соціокультурний простір. У темі запровадження новітніх форм репрезентації архівної інформації в мережі Інтернет свої дослідни

здійснили такі вітчизняні науковці, як: Г.В. Боряк, Л.А. Дубровіна, А.А. Кисельова, І.Б. Матяш, К.Є. Новохатський, Л.М. Юдіна та інші. На рівні уряду цей глобальний євроінтеграційний процес розпочався після підписання Україною Угоди про Асоціацію з Європейським Союзом у 2014 році та закріпився «Стратегічною програмою розвитку архівної справи України на середньострокову перспективу (2019-2023 рр.)». У програмі зазначалося, зокрема, і про активізацію «роботи щодо запровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, компонентів інформатизації та цифровізації» у діяльність архівів [7, с. 21].

Дещо випереджаючою була «Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні», затверджена у 2013 році, згідно з якою широке упровадження інформаційно-комунікаційних технологій в архівну справу включає переведення в електронну форму архівних документів, створення електронних інформаційно-пошукових систем, «підвищення рівня забезпечення збереженості Національного архівного фонду», «створення необхідної техніко-технологічної інфраструктури, електронних інформаційних ресурсів в архівах» [8]. Упровадження електронних послуг є одним із пріоритетних завдань для архівних установ на найближчі 5 років згідно з проектом Стратегії розвитку архівної справи на період до 2025 року. Документ передбачає забезпечення архівам можливостей щодо автоматизації діяльності та надання послуг користувачам щодо роботи з інформаційними ресурсами і послугами архівів в онлайн-режимі, а також «імплементация архівних послуг у систему державних електронних» послуг [9].

Із-поміж помітних новацій у вітчизняній архівній справі на особливу увагу заслуговує програмний комплекс ARCHIUM, публічною частиною якого є Міжархівний пошуковий портал. Цей публічний електронний сервісний комплекс покликаний автоматизувати діяльність архіву, спрямований на створення єдиного інформаційного простору цієї

установи. Першим архівом, який приєднався до нового онлайн-ресурсу, був Центральний державний архів громадських об'єднань та українці (2020 рік приєднання). Станом на зараз на порталі розміщено архівні документи ще чотирьох державних архівів та представлено одну тематичну архівну колекцію документів.

Пріоритетними завданнями, які дозволяє вирішити впровадження платформи, є формування цифрового контенту (облікових даних, цифрових зображень документів) та створення публічних електронних сервісів, спрямованих на забезпечення доступу до архівних інформаційних ресурсів. Архітектура платформи побудована відповідно до нормативної бази. В основі платформи – система архівного обліку. Її основні можливості такі:

- ієрархічна структура контенту відповідає системі архівного описання та зберігання (фонд → опис → справа → документ);

- уведення і представлення описових та структурних метаданих, зокрема в архівних стандартах;

- багатофункціональний інтерфейс для перегляду цифрових зображень;

- широкі можливості тегування;

- повнотекстовий пошук з окремим виведенням результатів за типами метаданих та тегів;

- зручний, інтуїтивно зрозумілий адміністративний інтерфейс для наповнення та управління контентом;

- автоматизація наповнення порталу даними;

- управління доступом для користувачів;

- можливість інтеграції аналогічних ресурсів, створених на базі ПК, на рівні багатоаспектного пошуку (єдине вікно повнотекстового пошуку та пошуку за атрибутами) [10].

Усе це дозволяє назвати ARCHIUM комплексною системою інформатизації архіву.

Наразі деякі з обласних архівів завершують процедуру приєднання до платформи, що надасть змогу розпочати процес її постійного наповнення власними інформаційними ресурсами. Під'єднання ж без винятку всіх обласних архівних установ, як потенційних локальних ресурсів, до зазначеного програмного комплексу викликає деякі труднощі, адже їх розвиток та матеріально-технічний стан безпосередньо залежить від політики обласних державних адміністрацій.

Отже, створення об'єднаних архівних цифрових ресурсів – вимога, продиктована стрімким розвитком і впровадженням новітніх інформаційних технологій, що надають невичерпні можливості для популяризації культурної спадщини та ствердження позитивного іміджу України. З метою модернізації вітчизняної архівної справи здійснюється процес упровадження програмного комплексу ARCHIUM. Його широкі технічні характеристики дозволяють інтегрувати в його систему такі установи, як державні архіви, рукописні відділи бібліотек, наукові установи тощо. А саме поширення упровадження програмного комплексу засвідчує інтеграцію культурної сфери до загальнодержавної мережі інформаційного забезпечення суспільства, що дозволить, передусім, стати значним локальним ресурсом для участі в європейських проєктах зі збереження, поширення та удоступнення ретроспективної інформації Національного архівного фонду України.

Джерела та література

1. Приходько Л.Ф. Збереження цифрової культурної спадщини – імператив XXI століття. *Архіви України*. 2019. № 2. С 67-92.
2. ePaveldas. URL: <https://www.epaveldas.lt/about> (дата звернення: 06.11.2023).

3. Паламарчук Л.В., Чернятинська Ю.Г. Стажування українських архівістів у державних архівах Польщі. *Архіви України*. 2018. № 5-6. С 244-263. URL: <https://www.epaveldas.lt/about> (дата звернення: 06.11.2023).
4. Archives Portal Europe. URL: <https://www.archivesportaleurope.net/about-us/the-portal/> (дата звернення: 06.11.2023).
5. United Nations Library & Archives Geneva. URL: <https://libraryresources.unog.ch/lontad> (дата звернення: 06.11.2023).
6. Куліковська Є. Архівні інформаційні ресурси Франції: сучасні підходи в організації та використанні. *Архіви України*. 2022. № 2. С 133-145.
7. Стратегічна програма розвитку архівної справи України на середньострокову перспективу (2019-2023 рр.). *Держ. арх. служба України, УНДІАС*. Київ, 2019. 51 с.
8. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні. Кабінет міністрів України. Київ, 2013. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npras/246420577> (дата звернення: 06.11.2023).
9. Стратегія розвитку архівної справи до 2025 року: проєкт. URL: <https://archives.gov.ua/ua/> (дата звернення: 07.11.2023).
10. ARCHIUM – платформа для створення цифрового архіву. URL: <https://arinsy.com/product/archium/> (дата звернення: 08.11.2023).

Юлія Адардасова, Олександра Гурда

Наук. керівник – викладач Дяченко К. О.

м. Миргород

АНАЛІЗ ВПЛИВУ ІНТЕРНЕТУ ТА СОЦІАЛЬНИХ МЕДІА НА ЧИТАЦЬКУ АКТИВНІСТЬ ТА БІБЛІОТЕЧНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ

З упровадженням Інтернету та соціальних медіа, бібліотеки відчули суттєві зрушення в їхній ролі та впливу на читацьку активність. Бібліотеки